

УДК: 658.114.4+347.72(4)(497.11)

Biblid 1451-3188, 17 (2018)

Год XVII, бр. 66, стр. 234–247

Изворни научни рад

ПОСЛОВНИК О РАДУ СКУПШТИНЕ АКЦИОНАРСКОГ ДРУШТВА У ДОМАЋЕМ И ЕВРОПСКОМ ПРАВУ

проф. др Добрица ВЕСИЋ¹

др Драган ЖИВКОВИЋ²

Апстракт: Усклађивањем домаћег законодавства са правом Европске уније стварају су услови за конкурентност и једнак третман домаћих привредних друштава на европском тржишту. Хармонизација домаћег привредног права са правом Европске уније у вези је са преговарачким Поглављем 9, које Република Србија треба да испуни у процесу приступања Европској унији. У области правног оквира, који се односи на пословање привредних друштава, неопходна су усаглашавања која се односе на унутрашња процедурална правила пословања скупштине акционарског друштва. Та правила обухваћена су Пословником о раду скупштине акционара. Овај интерни правни акт нема статус оснивачког акта, што не значи да не мора бити у сагласности с њим. То је консеквенца правне хијерархије која постоји по основу Закона привредним друштвима. Аутори посвећују посебну пажњу анализи релевантних законских правила која се односе на Пословник о раду скупштине акционара, те у том смислу закључују да би било нужно додатно ускладити ова правила са решењима која постоје у упоредном праву, а која више одговарају комерцијалној природи овог облика привредног удруживања.

Кључне речи: Закон о привредним друштвима, Пословник о раду, Европска унија, скупштина, додатна плаћања, чланови, акционарска друштва.

¹ Виши научни сарадник, Институт за међународну политику и привреду, Београд. Рад представља део научног пројекта Института за међународну политику и привреду: „Србија у савременим међународним односима – стратешки правци развоја и учвршћивања положаја Србије у међународним интегративним процесима – спољнополитички, међународни економски, правни и безбедносни аспекти”, финансираног од стране Министарства, просвете, науке и технолошког развоја Владе Републике Србије (евиденциони број: 179029).

² Хотел „Мажестик“ Београд.

1) СВРХА

Подробно сагледавање пословања привредних друштава у Европској унији, захтева испитивање њихове улоге у интегралном европском правном систему, односно места у оквиру примарних и секундарних извора права ЕУ. Уз то, пословање привредних друштава захтева додатно испитивање статуса привредних субјеката у оквиру домаћег законодавства и међународних уговора држава чланица, те у оквиру праксе Европског суда правде. Ово тим пре, јер је пословање привредних друштава у условима дуготрајне финансијске кризе оптерећено бројним проблемима који су повезани и са регулаторном реформом која се одвија на нивоу Европске уније, а која подразумева континуирани процес „у којем се нагласак ставља на побољшање квалитета регулативе кроз унапређење резултата, смањење трошкова, квалитета и примене регулације“.³ Европски регулаторни оквир пословања привредних друштва отуд мора бити јасно и недвосмислено интерпретиран у правној пракси. Саставни део унутрашњих односа у акционарском друштву представља усвојени пословник о раду тог друштва. Пословник представља скуп аутономних процесних норми којима се регулише припрема и одвијање рада скупштине. Пословник о раду скупштине представља конкретан акт самоорганизовања скупштине као њеног органа управљања. Овим актом би председник скупштине требао да обезбеди неопходну процесну и оперативну сигурност. Независно од тога, указује се да пословник о раду скупштине нема специфичан практични значај, за разлику од пословника о раду одбора директора акционарског друштва који је непрестано у оперативној употреби. С тим у вези, оцењује се да је регулатива пословника о раду скупштине непотребна и нејасна. Оваква мишљења нису ретка. Међутим, с друге стране, анализирајући регулаторни оквир пословања акционарских друштава многи експерти долазе до сличних закључака. Сматра се не само да је нејасна него и обмањујућа због тога што се при регулисању пословничких питања не може захватити надлежност председника скупштине, као ни припрема скупштине, те је та регулатива сувишна⁴. Пословник о раду (правила поступка) на предлог председника скупштине доноси скупштина. Међутим, да би се донела пуноважна скупштинска одлука којом се утврђује пословник о раду, дневни ред седнице скупштине мора садржати одговарајућу тачку, мора постојати предлог председника скупштине као овлашћеног предлагача, што је специфичност решења у домаћем праву и мора постојати одговарајућа већина за доношење одлуке. За разлику од неких решења у упоредном праву, пословник о раду скупштине се доноси простом већином – с обзиром на

³ Татјана Јованић, „Унапређење регулаторног оквира ЕУ: Од боље ка паметнијој регулацији“, *Европско законодавство*, 2011, бр. 35-36, стр. 10.

⁴ Hildegard Ziemons, Karsten Schmid, Lutter Marcus, *Aktiengesetz*, Köln, 2008, p. 1413.

одсудство посебне норме примењује се правило о обичној већини. Потом, кад се ради о доношењу пословника о раду скупштине дилема постоји у погледу припрема и сазивања скупштине. С обзиром на одсуство норме што није изузетак у упоредном праву, питање је шта друштво треба да обезбеди – „текст“ пословника, као што је то случај у погледу измена оснивачког акта, или „опис“, као што је то случај када је у питању правни посао предложен за одобрење.⁵ С једне стране, указује се да би текст био предугачак, и да је довољна „важна садржина“ која у домаћем праву одговара „опису“.⁶ Насупрот томе, указује се да није довољна важна садржина, већ је потребан текст пословника о раду скупштине.⁷ Тако се, по аналогiji, примењује решење предвиђено за оснивачки акт и то се образлаже решењима која постоје у неким националним правима по којима пословник има функцију која се, у погледу неких питања, изједначава се са оснивачким актом (или пословником о раду скупштине). Независно од тога што пословник има нижи ранг од оснивачког акта, указује се да он, због континуитета органа, има и важност за будућу скупштину.⁸ Пословником о раду скупштине може се регулисати и рад скупштине до избора председника скупштине. Спорно је да ли се пословником о раду скупштине може регулисати и присуство лица која немају оргинарно право на присуствовање скупштини (нпр. гости, представници медија).⁹ Треба појаснити да ли дозволу за присуствовање даје председник скупштине или скупштина. Иако је национално законодавство у великој мери усклађено са правним тековинама ЕУ у области права привредних друштава, потребно је да се обезбеди адекватна примена. Међу преосталим важним аспектима, које треба ускладити, је концепт прекограничних спајања друштава са ограниченом одговорношћу и акционарских друштава. Такође, потребно је обезбедити да европска друштва (*Societas Europaea*) могу да се оснују и да послују у Србији, у складу са статутима европске компаније и европске економске интересне групације. Кроз пројекат Правна подршка преговорима, обезбеђена је помоћ Министарству привреде и Агенцији за привредне регистре у адекватној припреми нацрта измена и допуна одредби Закона о привредним друштвима, како би се постигло даље усаглашавање националног законодавства у области права привредних друштава. У великој мери то је постигнуто решењима садржаним о привредним друштвима, која су

⁵ З. Арсић, „Пословник о раду скупштине акционарског друштва“, *Правни живот*, бр. 11, тематски број, 24/2011/Том III/ стр. 37-42.

⁶ Uve Huffer, *Aktiengesetz*, Munchen, 1999. p. 602.

⁷ Hildegard Ziemons, Karsten Schmid, Lutter Marcus, op.cit., p. 1415.

⁸ Reger Gerald, Burger Tobias, Korber Torsten, *Aktiengesetz*, Heidelberg Kommentar, Heidelberg, 2008, p. 828.

⁹ Hildegard Ziemons, Karsten Schmid, Lutter Marcus, op.cit.

инкорпорирана у српско (у великој мери хармонизовано) привредно право, и то у више наврата, односно варијанти закона до коначног решења средином 2018. године.¹⁰ Актуелност ове теме добија на значају имајући у виду да се у процесу преговарања приступу Европској унији посебно поглавље (бр. 6) односи на право привредних друштава, посебно у оном делу који де односи на Пословник о раду скупштине акционарског друштва, односно оне регулативе која условљава додатне уплате чланова акционарског друштва.

2) МЕРЕ ЕУ

Директива о усклађивању мера заштите које се траже од привредних друштава ради заштите интереса чланова и трећих страна (2009/101/ЕЗ – претходно Прва Директива о праву привредних друштава) укључује мере заштите којима се утврђују захтеви у погледу обавезе обелодањивања информација, ограничава основ ништавости обавеза преузетих од стране привредних друштава и ограничава основ ништавости јавних акционарских друштава са ограниченом одговорношћу и акционарских друштава која нису јавна и друштва са ограниченом одговорношћу. Директива 2012/30/ЕУ (прерађена верзија 77/91/ЕЕЗ) садржи правила о оснивању јавних акционарских друштава са ограниченом одговорношћу и о одржавању и променама њиховог капитала. Директивом 2009/102/ЕЗ захтева се од држава чланица да обезбеде да њихово домаће право признаје друштво са ограниченом одговорношћу са једним чланом. Директивом 2012/17/ЕУ о интерконекцији централних, трговинских и привредних регистара прописује се успостављање система интерконекције привредних регистара, који обухватају европску централну платформу путем које ће национални привредни регистри ставити своје информације на располагање механизмима прекограничног обелодањивања, укључујући портал e-Justice. Уколико је одговарајући орган акционарског друштва донео пословник, тада се његова обавезност заснива на снази правовремене одлуке која представља правни посао.¹¹ Питања која се регулишу пословником могу бити регулисана статутом, али пословник представља процесну регулативу која нема карактер статута. Осим вертикалне димензије, коју представља место пословника у хијерархији аката, од значаја за садржину пословника је и хоризонтална димензија, која представља однос садржине пословника према другим лицима која учествују у раду скупштине. То се, пре свега, односи на председника скупштине. Он има овлашћења предвиђена законом, а не произилазе из скупштине, због чега се

¹⁰ *Службени гласник Републике Србије* бр. 83/2014, *Службени гласник Републике Србије* бр. 5/2015 и *Службени гласник Републике Србије* бр. 44/2018.

¹¹ Uve Huffer, op. cit., p. 601.

пословничким одредбама морају поштовати његова овлашћења.¹² Одлука о допунским уплатама не може се у друштву донети без одговарајућег правног основа, а из упоредног права је познато да тај основ не може бити сам закон. Закон ствара само могућност креирања правног основа, а од воље оснивача, односно чланова друштва, зависи да ли ће ту могућност искористити и створити правни основ или не.

3) САДРЖАЈ

Укупан износ плаћања акционарима у пословној години не сме да пређе добит остварену на крају године. Привредно друштво не може да уписује сопствене акције, али може да купује сопствене акције под одређеним условима и обавезно је да их отуђи у року од једне до три године, у зависности од основа по којем су стечене. Законом се забрањује привредном друштву да пружа директну или индиректну финансијску помоћ акционарима, запосленима или трећим странама у куповини акција привредног друштва. У погледу односа између статута и пословника треба указати да оба акта представљају аутономну регулативу, при чему постоје значајне разлике. Пословник о раду скупштине је процесни пропис који нема карактер статута. То се види из различите регулативе која се односи на измене ова два акта, пре свега у погледу већине за доношење одлуке. Потом, треба имати у виду да пословник о раду скупштине има искључиво интерно дејство. Као последица одсуства статутарног карактера норми пословника, овај акт се у хијерархији норми налази испод, не само закона, већ и статута. Осим тога, треба знати да се статут региструје у складу са законом о регистрацији, док у погледу пословника таква обавеза не постоји. Пословник о раду (правила поступака) на предлог председника скупштине доноси скупштина. Међутим, да би се донела пуноправна скупштинска одлука, којом се утврђује пословник о раду, дневни ред седнице скупштине мора садржати одговарајућу тачку, мора постојати предлог председника скупштине као овлашћеног предлагача, што је специфичност решења у домаћем праву и мора постојати одговарајућа већина за доношење скупштинске одлуке. Пословник не може одступити од принудних законских прописа и да предмет пословника може бити само материја која се регулише статутом, ако законом није предвиђено да се одступања од закона или допуне законске норме могу вршити статутом.¹³ Могућу садржину пословника представљају различите норме којима се ближе утврђује начин рада и одлучивања скупштине. Законом о привредним

¹² Ibid., p. 602; H. Ziemons, op.cit., p. 1414.

¹³ Hildegard Ziemons, Karsten Schmid, Lutter Marcus, op.cit., p. 1414.

друштвима из 2011. године (за разлику од оног из 2004. године) уређени су следећи елементи:

- извршено је функционално изједначавање статута и пословника;
- ограничења права о учествовању у раду скупштине;
- председник скупштине;
- учешће у раду скупштине електронским путем;
- право на постављање питања;
- достава копије пуномоћства;
- приступање на седницу скупштине;
- именовање комисије за гласање;
- начин гласања;
- ванредна седница скупштине друштва које није јавно друштво.¹⁴

Сви ови елементи су потом инкорпорирани у каснија законска решења (2014, 2015. и 2018. године). Исто тако, ако се оснивачким актом или одлуком скупштине уместо тачног износа додатних уплата одреди њихов максимални износ, скупштина, по пословнику, доноси одлуку о тачном износу додатних уплата обичном већином гласова свих чланова друштва, осим ако је оснивачким актом одређена већа већина. Стога, може се претпоставити да се конкретна обавеза на додатну уплату уводи само конкретном, појединачном одлуком скупштине друштва, а у општим оквирима које одређује уговор о оснивању. При накнадном увођењу додатних уплата изменом уговора о оснивању, морају се поштовати одговарајуће законске норме које важе за измену оснивачког акта. Основно је правило да се уговор о оснивању друштва, као његов оснивачки акт, „мења обичном већином гласова свих чланова друштва, ако оснивачким актом није предвиђена већа већина“.¹⁵ Међутим, ако би се обавеза додатне уплате укидала или смањивала на било који начин (смањењем лимита до којег се обавеза додатне уплате може утврдити, ако се скраћује временски период у коме је могуће увести конкретну обавезу додатне уплате и сл.), измена уговора о оснивању односила би се на уобичајени начин, тј. обичном већином гласова свих чланова друштва, ако оснивачким актом није предвиђена већа већина. У том случају, не би била потребна сагласност свих чланова друштва на које се допунске уплате односе. У нашем праву, по основу норми у Закону о привредним друштвима из 2015. године, па потом из 2018. године, постоји дуалитет аутономних правних основа за утврђивање обавезе чланова друштва с ограниченом одговорношћу на додатну уплату. Поред

¹⁴ Z. Arsić, op.cit., str. 37-42.

¹⁵ ZPD, čl. 142, st. 1.

уговора о оснивању друштва, додатни аутономни правни основ може бити и одлука скупштине друштва. Овакво решење, по нашем мишљењу, не може се сматрати успешим из више разлога.¹⁶ Правна акта односно законска решења о привредним друштвима која су донета током 2014, 2015. и 2018. године регулишу три значајна сегмента који се односе на додатне уплате, и то:¹⁷

Начин утврђивања обавезе додатне уплате (члан 178)

„Оснивачким актом или одлуком скупштине може се утврдити обавеза чланова друштва да, поред уплате уписаног основног капитала, изврше додатне уплате друштву сразмерно висини свог удела у друштву. Оснивачким актом или одлуком скупштине може бити одређена другачија сразмера. Додатним уплатама не повећава се основни капитал друштва. Додатне уплате могу бити само у новцу. Одлука скупштине којом се утврђује обавеза на додатне уплате доноси се једногласно, осим ако је оснивачким актом за доношење те одлуке предвиђена друга већина. Ако је оснивачким актом предвиђено да се одлука из става 4 овог члана доноси и другом већином, та одлука обавезује само чланове који су за њу гласали. Оснивачким актом, односно одлуком скупштине може се, уместо одређивања тачног износа додатних уплата, одредити максималан износ тих уплата. У случају из става 5 овог члана, скупштина доноси одлуку о тачном износу додатних уплата обичном већином гласова свих чланова друштва, осим ако је оснивачким актом одређена већа већина”.

Последице неизвршења обавезе додатне уплате (члан 179)

„Члан друштва одговара друштву за извршење обавезе додатне уплате на начин на који одговара за уплату уписаног основног капитала. Члан друштва који је свој удео пренео пре извршења обавезе на додатну уплату одговара солидарно са стицаоцем удела за ту обавезу у периоду од три године, од дана регистрације преноса удела у складу са законом о регистрацији. Члан друштва који је у целости уплатио, односно унео свој улог, може се ослободити обавезе додатне уплате ако у року од 30 дана од дана доспелости те обавезе овласти друштво да прода његов удео у поступку јавног надметања или на други начин. Ако продајом удела члана друштва на начин из става 3 овог члана, друштво оствари цену која је, након одбитка трошкова продаје, нижа од износа његове обавезе додатне уплате, члан друштва остаје у обавези да друштву доплати ту

¹⁶ С. Шогоров, „Аутономни правни основ за додатне (допунске) уплате чланова друштва с ограниченом одговорношћу“, *Правни живот*, Београд, тематски број, Том III, стр. 43-52.

¹⁷ *Службени гласник Републике Србије* бр. 83/2014, бр. 5/2015 и 44/ 3018.

разлику, а ако друштво том продајом оствари цену која, након одбитка трошкова продаје, прелази износ његове обавезе додатне уплате, друштво је дужно да ту разлику исплати том члану друштва. Ако члан друштва не овласти друштво да изврши продају његовог удела у складу са ставом 3 овог члана, или ако његов удео не буде продат у року од две године од дана доспећа обавезе додатне уплате, односно у року одређеном оснивачким актом или уговореном року са тим чланом друштва из разлога за које није одговорно друштво, скупштина може у року од 180 дана од дана истека прописаног, односно одређеног или уговореног рока донети одлуку о искључењу тог члана из друштва без права на накнаду вредности његовог удела, сходном применом члана 195 овог закона. Ако су услови из става 5 овог члана испуњени у односу на више чланова друштва који су у доцњи у погледу обавезе на додатну уплату, одлука о искључењу доноси се за све те чланове. У случају искључења у складу са овим чланом, искључени члан друштва остаје у обавези према друштву на додатну уплату”.

Враћање додатних уплата (члан 180)

„Додатне уплате могу се вратити члановима друштва само ако нису неопходне за покриће губитака друштва или за намирење поверилаца друштва. Додатне уплате се не могу вратити члану друштва пре уплате, односно уноса целокупног уписаног улога у друштво. Враћање додатних уплата члановима друштва врши се сходном применом одредаба овог закона о смањењу основног капитала друштва. У случају стечаја друштва, потраживање члана друштва по основу додатних уплата намирује се тек након пуног намирења стечајних поверилаца друштва са припадајућим каматама”. Дакле, најновија решења инкорпорирана у Пословник о раду скупштине акционарских друштава, који је усклађен са најновијим законским решењима, компатибилна су са Европским правом а усклађена су и са нормативима преговарачког процеса (поглавље 6). Међутим, у подробнијој анализи треба имати у виду следећа решења: а) у случајевима када се уређивање додатних уплата обавља уговором о оснивању постиже се општа сагласност свих оснивача (чланова) друштва у томе; б) тако је исказана и њихова воља да дају антиципирану сагласност на одлуке скупштине друштва којима се уводе конкретне обавезе на додатну уплату. На основу претходне опште сагласности чланова друштва о додатним уплатама, скупштина друштва може да доноси конкретне одлуке о обавези уношења додатних уплата свих чланова, па и оних који су евентуално гласали против те одлуке. Тако се реализује основни смисао додатних уплата, као потенцијалног „резервног“ капитала друштва, и то у ситуацијама и за време док су друштву потребна додатна новчана средства. Друштво на тај начин увек може да рачуна са допунским уплатама па не мора, опреза ради, да се прекапитализује нити да се служи инструментима

спољашњег финансирања. Насупрот томе, када се аутомомни правни основ ствара накнадно, општом одлуком скупштине друштва, такве опште претходне сагласности чланова друштва о додатним уплатама нема, односно не мора да буде. Чланови друштва који изврше додатне уплате, не стичу на основу њих никаква додатна права, понекад немају право ни на њихов повраћај, па се не види никакав мотив чланова друштва који су евентуално гласали за општу одлуку о допунским уплатама да гласају и за конкретне одлуке којима се њима намећу конкретне обавезе додатних уплата. Међутим, могуће је и у упоредном праву да се обавеза допунске уплате односи само на неке, а не и на све чланове друштва, али се таква могућност утврђује искључиво уговором о оснивању друштва. Тако ова обавеза постаје својство одређеног дела, због чега је, можда његов власник добио неке друге погодности у друштву. Међутим, ако би се одлука скупштине друштва схватила као појединачни акт којим се утврђује конкретна обавеза на додатну уплату, ситуација би била још неповољнија. Прво, то би значило да се у сваком друштву са ограниченом одговорношћу, па и у онима која нису предвидела могућност додатних уплата уговором о оснивању или општом скупштинском одлуком, може, *ad hoc*, одлуком скупштине у сваком тренутку утврдити обавеза додатне уплате. Друго, то би значило да је закон довољан основ за овакву појединачну одлуку, што као решење у упоредном праву не постоји. Поред тога оваквим тумачењем карактера скупштинске одлуке још мање би се могла остварити сврха додатних уплата. Пошто би одлука обавезивала само чланове који су за њу гласали, то друштво никад не би могло да рачуна са потенцијалним „резервним“ капиталом у виду додатних уплата. Најзад, чланови друштва из раније изнетих разлога никад не би били мотивисани да гласају за додатне уплате, јер би тиме само себи стварали обавезе, а користи од додатних уплата би имали сви чланови друштва, дакле и они који су гласали против (уздржани, или нису гласали), те тако избегли обавезу додатне уплате. Сигурно би чланови друштва радије оптирали за давање зајма друштву, који се увек враћа и чије услове сваки члан, заједно са друштвом, дефинише уговором о зајму, него за додатне уплате које се не морају вратити, а услове за њих одређује искључиво привредно друштво.

4) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

У Закону о привредним друштвима из 2004. године није постојала нормативна подршка функционалним изједначавањима оснивачког акта и пословника о раду скупштине. Међутим, у Закону о привредним друштвима из 2011. године (од кога се пошло у овој анализи), већ је садржана одређена регулатива којом се врши функционално изједначавање пословника и статута у погледу одређених процедуралних питања. Након тога, тај процес је у континуитету усаглашаван са европским правом имајући у виду измене Закона

о привредним друштвима из 2014, 2015. и 2018. године. Овај Закон прихвата решења из правних тековина ЕУ које обухватају оснивање, одржавање и промену привредних друштава, осим у погледу задржавања сопствених акција за нелестирана акционарска друштва. Законом је прецизније дефинисано шта се подразумева под имовином велике вредности предузећа у случају давања средстава обезбеђења, потом су дефинисани и критеријуми за изједначавање привредних друштава везано за оснивање огранака, рокови за ликвидацију привредних друштава. Законом су дефинисана и нова правила организовања привредних друштава, а ови прописи, који се највише односе на међународно „спајање“ и оснивање привредних друштава примењиваће се од 1. јануара 2022. године. Наиме, сматра се да би до тада Србија морала у потпуности хармонизовати своје унутрашње законодавство са правом Европске уније у овој области.

5) ИЗВОРИ

„Commission Staff Working Document Report on the application by Member States of the EU of the Commission Recommendation on directors remuneration“, Brussels, 13.07.2007 SEC (2007).

„Directive 2012/30/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on coordination of safeguards which, for the protection of the interests of members and others, are required by Member States of companies within the meaning of the second paragraph of Article 54 of the Treaty on the Functioning of the European Union, in respect of the formation of public limited liability companies and the maintenance and alteration of their capital, with a view to making such safeguards equivalent“, OJ L 315/74, 14.11.2012.

„Directive 2006/123/EC the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on services in the internal market“, OJ L 376/36, 27.12.2006.

„Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)“, OJ L, 119/1, 04.05.2016.

„Закон о привредним друштвима“, *Службени гласник Републике Србије* бр. 32/2016, 83/2014, 5/2015, 44/2018.

Huffer, U., *Aktiengesetz*, Rechtsrat, Munchen, 1999.

Reger, Gerald, Burger, Tobias, Korber, Torsten, *Aktiengesetz*, Heidelberger Kommentar, Heidelberg, 2008.

Ziemons, Hildegard, Karsten, Schmid, Lutter, Marcus, *Aktiengesetz*, Koln, 2008.

Арсић, З., „Пословник о раду скупштине акционарског друштва“, *Правни живот*, бр.11, тематски број, 24/2011/Том III.

Интернет: <http://eupregovori.bos.rs/pregovaracka-poglavlja/363/2014/01/15/poglavlje-20---preduzetnistvo-i-industrijska-politika.html>

Интернет: <http://www.justiz.gv.at/web2013/file/2c9484853d643b33013d8d8493ae52be.de.0/erl.pdf>, 18.03.2014..

Интернет: <http://www.pks.rs/PrivredaSrbije.aspx?id=20&p=0&>, 03.03.2015.

Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/nacionalna_dokumenta/npi_usvajanje_pravnih%20tekovina.pdf, 12.12.2014.

Јованић, Т., „Унапређење регулаторног оквира ЕУ: Од боље ка паметнијој регулацији“, *Европско законодавство*, 2011, бр. 35-36.

Службени гласник Републике Србије бр.83/2014; бр.5/2015 и 44/2018.

Шогоров, С., „Аутономни правни основ за додатне (допунске) уплате чланова друштва са ограниченом одговорношћу“, *Правни живот*, Београд, тематски број, Том III.

VI) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Право привредних друштава у Србији уређено је најпре Законом о привредним друштвима (*Службени гласник РС*, бр. 36 – 2011, 99 – 2011, 83 – 2014, 5 – 2015, 44 – 2018), Законом о тржишту капитала (*Службени гласник РС*, бр. 31 – 2011) и Правилником о садржају, форми и начинима објављивања годишњих, полугодишњих и кварталних извештаја јавних акционарских друштава са ограниченом одговорношћу; Законом о понудама за преузимање (*Службени гласник РС* бр. 46 – 2006, 107– 2009, 99 – 2011); Законом о удружењима: Поглавље 6 – Право привредних друштава (*Службени гласник РС* бр. 51 – 2009 и 99 – 2011); Законом о инвестиционим фондовима (*Службени гласник РС*, бр. 46 – 2006, 51 – 2009, 31 – 2011 и 115 – 2014); Законом о банкама (*Службени гласник РС*, бр. 107 – 2005 и 91– 2010); Кодексом корпоративног управљања (*Службени гласник РС*, бр. 99 – 2012), Законом о рачуноводству и Законом о ревизији (*Службени гласник РС*, бр. 62 – 2013). Решења у упоредном праву указују да је пословник о раду скупштине необавезан акт друштва (мада скупштина може да га донесе. У српском праву не постоји изричита нормативна подршка о томе. С друге стране, формулација Закона о привредним друштвима из 2011. године је нешто јаснија. Наиме, у члану 334 предвиђено је да се „на првој седници“ усвоји пословник о раду скупштине, што би могло да се протумачи да постоји обавеза доношења пословника. Међутим, и тада се ради о *lex imperfecta*, с обзиром да нема санкција за неизвршење обавезе. Свакако, нема значаја да ли се ради о праву или обавези друштва да донесе пословник о раду скупштине, с обзиром да се питања из домена пословника могу регулисати статутом. При томе, треба имати у виду да се указује да је нормативни основ за доношење пословника непотребан, с обзиром на постојање права органа на самоорганизовање. С друге стране, није

могуће да се одговарајућим општим актом друштва не створи могућност доношења одлуке о додатним уплатама, а да се неком појединачном одлуком скупштине друштва за чланове уведе конкретна обавеза додатне уплате. Директно заснивање конкретне одлуке о додатним уплатама само на законској норми није, за сада, могуће. У нашем праву, међутим, питање правног основа додатних уплата није до сада уређивано на сасвим задовољавајући начин. Општи правни основ мора бити садржан у правилима друштва (не и у скупштинској) одлуци, али је формулација о скупштинским закључцима о „појединим оброцима накнадних доплата“ била непрецизна, јер је на неки начин сугерисала да се целина конкретне обавезе „накнадних доплата“ утврђује самим правилима друштва, што је необично решење, које је у упоредном праву пре изузетак него правило. Ако се правни основ за допунске уплате ствара уговором о оснивању друштва, одредбе о томе морају бити изричите. Општа одредба о томе да се чланови друштва могу обавезивати и на друге чинидбе, поред обавеза уношења улога у друштво, не би се могла сматрати довољном за креирање аутономног правног основа за увођење обавезе на додатну уплату, јер не указује недвосмислено на њу. Ради се о одлуци општег карактера која, као општи акт, ствара аутономни правни основ за доношење конкретних одлука скупштине друштва којима се утврђују обавезе чланова друштва у погледу додатних уплата. Друга могућност тумачења је да се ради о појединачној одлуци скупштине друштва, којом се утврђује конкретна обавеза чланова друштва на додатну уплату.¹⁸ Дакле, ако се одлука скупштине друштва разуме као општи акт, тада је испуњен основни услов који се за додатне уплате захтева у упоредном праву. Тај услов се састоји у томе да додатне уплате морају претходно и на општи начин бити предвиђене у друштву, да би скупштина друштва могла да донесе конкретне одлуке којима уводи конкретне обавезе додатне уплате. Међутим, то уређивање додатних уплата на општи начин се у упоредном праву врши искључиво уговором (актом) о оснивању (правилима, статутом) друштва. Уређивање општом одлуком скупштине друштва се не предвиђа јер је то неупоредиво лошије решење. Међутим, ако нема опште сагласности друштва у Закону постоји додатна норма: „Одлука скупштине којом се утврђује обавеза на додатне уплате доноси се једногласно, осим ако је оснивачким актом, за доношење те одлуке предвиђена друга већина“. Ипак, ако је оснивачким актом предвиђено да се одлука и доноси другом већином, закон предвиђа правило да „та одлука обавезује само чланове који су за њу гласали“.¹⁹ Међутим, овакво законско решење обесмишљава суштину додатних уплата. С једне стране овакво решење не задовољава основну сврху постојања овог института, јер друштво

¹⁸ С. Шогоров, *op. cit.*

¹⁹ Члан 178, ст. 5 Закона о привредним друштвима.

при утврђивању вредности основног капитала не зна с коликим „резервним“ капиталским потенцијалом (додатним уплатама) може да рачуна. Опет, с друге стране, ако би се допунске уплате односиле само на неке чланове, али не на све, тешко је замислити да овакво решење уопште у пракси било применљиво.²⁰ Српским законом дозвољено је повећање и смањење акцијског капитала и њиме се прописује једнак третман акционара у истом положају. Акционари имају право прече куповине акција из нове емисије. Новоемитоване акције, као и акционари који су њихови власници, уписују се у Централни регистар хартија од вредности. Смањење акцијског капитала омогућава заштиту кредитора, осим када се у закону изричито наводи да се то не примењује. Одлуке о смањењу акција морају бити објављене у Регистру привредних друштава три месеца. Повериоци могу да захтевају обезбеђење својих потраживања пре истека овог рока од три месеца и да прибегну судском поступку уколико њихови захтеви нису одобрени. Законом се такође регулише повлачење и поништавање акција привредног друштва. Чланом 296 Закона о привредним друштвима (2018) предвиђа се повећање основног капитала новим облицима, односно садржај Одлуке о повећању основног капитала нови улозима, а чланом 297 регулише се начин уписа акција по основу нових улога, те се чланом 300 уређује регистрација повећања капитала новим улозима. Пословник о раду скупштине а.д. уређују чланови 334, 335, 336 и 337 Закона о Привредним друштвима, који је донет у току јуна 2018. године, а који се примењује од 1. октобра 2018. године.

RULES OF PROCEDURE OF THE ASSEMBLY OF THE JOINT STOCK COMPANY IN THE DOMESTIC AND EUROPEAN LEGAL FRAMEWORK

Abstract: By harmonizing domestic legislation with the law of the European Union, the conditions that will enable domestic companies to be competitive and equal in the European market are created. The harmonization of domestic commercial law with the law of the European Union is related by the Negotiation Chapter 9 which the Republic of Serbia should fulfill in the process of accession to the European Union. In the area of the legal framework that relates to the operations of companies, harmonization is required regarding the internal procedural rules of the company's shareholders assembly. These rules are covered by the Rules of Procedure of the General Meeting of Shareholders. This internal legal act does not have the status of a founding act but, however, it has to be in compliance with it. This is the consequence of a legal hierarchy that exists under the Law of companies. The authors devote special attention to the analysis of the relevant legal rules that refer

²⁰ С. Шогоров, *op. cit.*, стр. 50.

to the Rules of Procedure of the Shareholders Assembly, and in this regard they conclude it would be necessary to further harmonize these rules with the solutions existing in the EU law, which correspond more to the commercial nature of this form of economic association.

Key words: Company Act, Rules of procedure, European Union, assembly, additional payment, members, stock company.